

Докт.пед.наук, професор Сбруєва А.А.

НАУКОВА ДИНАСТІЯ СУХОМЛИНСЬКИХ У ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ УКРАЇНИ

**Василь Олександрович
Сухомлинський**

**Ольга Василівна
Сухомлинська**

Василь Олександрович Сухомлинський – сім'янин - батько - засновник педагогічної династії

29 вересня 1946 р. у с. Онуфріївці Онуфріївського району Кіровоградської області в родині вчителів Василя Олександровича та Ганни Іванівни Сухомлинських народилася донька Ольга.

Коли їй було 2 роки, родина перебралася до селища Павлиш, де В. О. Сухомлинський обійняв посаду директора середньої школи, яка завдяки натхненній праці педагога, стала відомою й зноюю в Україні та далеко за її межами. Родинне виховання, особистий приклад батьків, шкільні роки в Павлівській середній школі, що славилася кращими гуманістичними традиціями, сприяли формуванню характеру, світоглядних і людських цінностей, вибору життєвого шляху Ольги Василівни

(За публікаціями Л.Д. Березівської).

Василь Олександрович Сухомлинський – сім'янин - батько - засновник педагогічної династії

Із одного з інтерв'ю Ганни Іванівни Сухомлинської дізнаємося, що Василь Олександрович, рано виявивши здібності дітей (в Олі — гуманітарні, у Сергія - технічні (брат Ольги Василівни), усіма засобами розвивав їх, з дітьми завжди був люблячим батьком Згадуючи про своє дитинство, Ольга Василівна наголошує: «ота атмосфера в сім'ї, яку створили наші батьки, була природною і єдино можливою, іншої ми не знали. Ми купалися в ній, були щасливими вже від того, що у нас - повна сім'я, є батько і мама»; «нашим щоденним вихованням займалася мама, адже тато був страшенно зайнятий своєю працею, але його “незримий дух” постійно був присутній у маминому вихованні»; «тато дуже слідкував за нашим інтелектуальним розвитком» (За публікаціями Л.Д. Березівської).

Ольга Василівна Сухомлинська : дитинство та юнацькі роки (спогади про батька)

"Нас із братом батьки виховували власним прикладом. Спеціально виховувати дитину неправильно. А правильно, коли сім'я живе за своїми правилами й ідеалами та заборонами, і в такий спосіб діти вчаться.

Я була правильною дитиною. Я не пам'ятаю, щоб батько мене за щось сварив. Єдиний був раз, коли обурився. Я прийшла до нього в кабінет і попросила допомогти мені з домашньою по математиці. Відповів: "Я зараз зайнятий. Давай трошки пізніше". Я йому віддала той зошит і спокійно лягла спати. Пізно ввечері він мене будить: "Як ти могла заснути? Ти ж не зробила це завдання!" Він був супер-організованою людиною.

Взагалі він був дуже ніжний і ласкавий. З тихим голосом. Але він міг тим тихим голосом сказати дуже неприємні речі, якщо було потрібно.

Батько був худий, мало їв, переважно просту сільську їжу: борщ, картоплю, голубці, яєчню, молоко. Але весь час в роботі, хоча й був дуже хворий. Може, і спасався роботою, вона займала все його життя. Батько був виключно сільською людиною. Пам'ятаю, студенткою жила в Києві на квартирі. Він їхав з Німеччини, де був на конференції, заїхав до мене. Ми сиділи на кухні і пили чай. Він каже: "Так хліба хочеться". Я йому принесла український, ще теплий. А жила в Голосіївському районі у звичайній хрущовці. З вікна п'ятиповерхові коробки лише видно. Батько дивиться на них і каже: "Боже-Боже, як тут люди живуть... Як бджоли у вулику. Я ніколи тут не зміг би жити", - пригадує Ольга Василівна.

(З інтерв'ю з Ольгою Сухомлинською в журналі "Країна" https://gazeta.ua/articles/edu-and-science/_batko-svariv-mene-lishe-raz-olga-suhomlinska/938791)

Ольга Василівна Сухомлинська : шлях до науки

Після закінчення школи із золотою медаллю Ольга навчалася на факультеті французької мови Київського державного педагогічного інституту іноземних мов, який закінчила в 1969 р.

Ольга Василівна підкреслює, що на вибір професії вплинув батько. Водному з інтерв'ю вона згадує: «Батько знав і спілкувався із своїми зарубіжними кореспондентами німецькою, польською, болгарською мовами. Я заздрила йому. І вирішила вступати до Інституту іноземних мов».

Після закінчення навчання Ольга Василівна працювала в міжнародному відділі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (1973-1975), у 1975-1977 рр.- викладачем французької мови в Київському педагогічному інституті ім. О. М. Горького (нині - Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова).

У 1977 р. вступила до аспірантури Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР (нині - Інститут педагогіки НАПН України) і після її закінчення працювала спочатку на посаді молодшого, потім старшого наукового співробітника лабораторії методології та історії педагогіки.

Про вибір донькою життєвого шляху згадувала її матір Ганна Іванівна: спочатку Ольга Василівна не мріяла про наукову роботу, навіть співчутливо дивилися на батька, котрий годинами писав, і думала, що займатися наукою нецікаво і монотонно. Проте, коли питання постало про аспірантуру, «щось повернулося, і Оля “загрузла” в науці. І тепер іншого життя вона не мислить! Виявилось, що наука - захоплююча і всепоглинаюча справа!»

(За публікаціями Л.Д. Березівської).

Ольга Василівна Сухомлинська : шлях у науці

- У 1981 р. О. В. Сухомлинська **захистила кандидатську дисертацію** з актуальних проблем теорії виховання у Франції. На становлення її як науковця значною мірою вплинули знання іноземної мови, наукове керівництво її дисертаційним дослідженням відомого фахівця з питань зарубіжної педагогіки Б. Л. Вульфсона (Москва), спілкування з науковими співробітниками інституту, широким колом науковців.
- У 1991 р. Ольга Василівна **захистила докторську дисертацію**, присвячену питанням освіти й виховання в міжнародному демократичному вчительському русі, й очолила лабораторію методології та історії педагогіки Інституту педагогіки.
- **Науковий доробок** О. В. Сухомлинської становить понад 400 праць, серед яких: монографії, навчально-методичні посібники, довідкові видання, статті, вміщені в українських і зарубіжних наукових збірниках, матеріалах наукових конференцій, періодичних виданнях; понад 20 праць здійснені за її наукового консультування або редагування.

(За публікаціями Л.Д. Березівської).

Ольга Василівна Сухомлинська: шлях у науці

Наукові інтереси вченої:

- методологія наукового дослідження, історія української й зарубіжної педагогіки, теоретико-методологічні основи історико-педагогічної науки та порівняльної педагогіки,
- біографістика,
- сухомлиністика,
- українська педагогіка періоду 20–30-х рр. ХХ ст.;
- теорія і практика виховання, зокрема морально-етичні засади виховання,
- питання громадянського, національно-патріотичного, духовного, родинного виховання тощо.

Ольга Василівна Сухомлинська: шлях у науці

Напрями діяльності науковця та організатора науки:

- особисті історико-педагогічні дослідження;
- керування науковим колективом відділу історії педагогіки щодо розроблення актуальних проблем історії освіти;
- координування тематики історико-педагогічних досліджень у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні; керування кандидатськими й докторськими дисертаціями;
- започаткування й редагування історико-педагогічних видань («Шлях освіти», «Історико-педагогічний альманах»);
- створення й очолювання Товариства істориків педагогіки, організація історико-педагогічного руху, зокрема тематичних конференцій.

Ольга Василівна Сухомлинська: внесок в дослідження історії української освіти і педагогіки

- Під керівництвом та за учасії О.В. Сухомлинської зроблено значний крок у відтворенні цілісної картини розвитку національної шкільної освіти від давніх часів до сьогодення:
- Висвітлено актуальні питання методології історії педагогіки «Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем» (2003);
- Дано об'єктивну оцінку розвитку вітчизняної освіти у зламні часи національного будівництва та національної трагедії першої третини ХХ ст. «Нариси історії українського шкільництва (1905–1933)» (1996);
- Зроблено суттєвий внесок у розвиток таких напрямів історико-педагогічної науки:
 - українська історико-педагогічна персоналістика - проаналізовано педагогічні погляди й характеризовано внесок в українську педагогіку 163 діячів освіти і культури України (двотомний навчальний посібник «Українська педагогіка в персоналіях», (2005);
- українське педагогічне джерелознавство («Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ–ХХ ст.)» (2003), хронологічно-тематичний покажчик «Українська історико-педагогічна наука у дзеркалі тематики дисертаційних досліджень (1995–2014)» (2014);
- історія української педагогічної інноватики («Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (ХХ століття)» (2010); монографія «Диференційований підхід в історії української школи (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.)» (2013).

Ольга Василівна Сухомлинська: адміністративно-наукова діяльність,

- О. В. Сухомлинська брала участь у розгортанні діяльності Національної академії педагогічних наук України: у 1992 р. її обрали членом- кореспондентом, у 1993 р. призначена на посаду заступника директора Інституту педагогіки АПН України, а в 1995 р. — дійсним членом АПН України. З 1994 р. працювала академіком-секретарем Відділення теорії та історії педагогіки АПН України.
- Багато років очолює координацію науково-дослідних робіт з актуальних проблем історії педагогіки, порівняльної педагогіки, управління освітою, педагогічних інновацій, соціальної педагогіки та соціальної роботи.
- Протягом майже 10 років, з 1994 р., очолювала експертну раду Вищої атестаційної комісії України (нині - ДАК МОН України) із педагогічних наук.
- активно займається й міжнародною діяльністю: у 1995–2001 рр. була експертом від України в Комісії з проблем середньої освіти Ради Європи, у 2000–2001 рр. – експертом від України в проекті Ради Європи та Європейського Союзу «Освіта для демократії» (програма підтримки громадянського суспільства (CIVITAS, Рада Європи, Європейський Союз, Європейська Комісія), нині продовжує брати активну участь у міжнародних науково-практичних конференціях.

Ольга СУХОМЛИНСЬКА

академік-секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України

Ольга Василівна Сухомлинська – керівник наукової школи

Підкерівництвом науковця було захищено більше 10 докторських та більше 20 кандидатських дисертацій.

Напрями досліджень аспірантів і докторантів О.В. Сухомлинської:

- розвиток історико-педагогічної науки, розвиток шкільної історичної освіти,
- педагогічна й науково-просвітницька діяльність громад,
- реформування шкільної освіти в Україні та зарубіжних країнах,
- різноманітні аспекти внеску українських і зарубіжних педагогів у розвиток педагогічної думки, навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи України тощо

Ольга Василівна Сухомлинська – наш науковий консультант

